

АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

вул. Герасима Кондратьєва, 28, м. Суми, 40030, тел/факс (0542) 60-78-80

E-mail: inbox@sua.court.gov.ua

Код ЄДРПОУ 02893444

29.06.2016 № 01-16/16

на №

від

Головам районних, міськрайонних судів
Сумської області

В Апеляційному суді Сумської області проведено узагальнення практики розгляду слідчими суддями місцевих судів області скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчих, прокурорів в порядку глави 26 КПК України та практики апеляційного суду з розгляду апеляційних скарг на ухвали слідчих суддів у провадженнях даної категорії, які були постановлені у 2015 році.

Результати узагальнення свідчать про те, що в більшості ухвали слідчих суддів, постановлені за результатами розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчих, прокурорів, відповідають вимогам кримінального процесуального закону.

Разом з тим, мали місце помилки, на які слід звернути увагу для недопущення їх у подальшому.

Зокрема, слідчими суддями місцевих судів у 2015 році було допущено значну кількість помилок при постановленні ухвал про повернення скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчих, прокурорів.

Так, у 2015 році слідчими суддями місцевих судів області було постановлено 131 ухвалу про повернення скарг, поданих з посиланням на ст. 303 КПК України, з яких до Апеляційного суду Сумської області оскаржено 19 ухвал.

За результатами апеляційного розгляду було задоволено 16 апеляційних скарг.

Основними помилками, які допустили слідчі судді при постановленні оскаржених ухвал, були :

- необгрунтоване визнання факту порушення скаржником передбаченого ч.1 ст.304 КПК України строку на звернення зі скаргою (такі ухвали постановляли слідчі судді Білопільського, Буринського, Кролевецького, Сумського районних судів, Ковпаківського і Зарічного районних судів міста Суми, Конотопського міськрайонного суду) ;

- помилкові висновки про подання скарги особою, як такою, що не мала права подавати скаргу (такі ухвали постановляли слідчі судді Глухівського і Конотопського міськрайонних судів).

Наприклад, мали місце постановлення слідчими суддями ухвал про повернення скарг з мотивів недоведення скаржником достатніми доказами зазначених у скарзі відомостей про дату одержання копії оскаржуваної постанови слідчого, прокурора в умовах, коли згідно вимог п.3 ч.2 ст. 304 КПК України таке рішення слідчий суддя мав постановляти не на припущеннях факту пропуску скаржником календарного строку на оскарження, а лише

за наявності доказів про подання скарги після закінчення передбаченого частиною першою вказаної статті 10-денного строку з дня фактичного одержання копії постанови.

Так, громадянин В. 03 листопада 2015 року звернувся до Білопільського районного суду Сумської області зі скаргою на постанову старшого слідчого СВ УМВС України в Сумській області про закриття кримінального провадження. У своїй скарзі В. вказав, що копію оскаржуваної постанови від 31 липня 2015 року він фактично отримав 28 жовтня 2015 року. Ухвалою слідчого судді Білопільського районного суду Сумської області від 06 листопада 2015 року скарга повернута скаргнику з посиланням на ч. 1 ст. 304 КПК України з мотивацією такого рішення тим, що скаргником жодних належних і допустимих доказів на підтвердження доводів щодо дати отримання копії постанови слідчого про закриття кримінального провадження не наведено і питання про поновлення строку для подання скарги на рішення слідчого не порушено.

Не погоджуючись із таким рішенням слідчого судді, 16 листопада 2015 року скаргник В. подав апеляційну скаргу, до якої додав копію оскаржуваної постанови з розпискою про її одержання ним 28 жовтня 2015 року.

19 листопада 2015 року ухвалою колегії суддів судової палати у кримінальних справах Апеляційного суду Сумської області ухвала слідчого судді Білопільського районного суду Сумської області від 06 листопада 2015 року була скасована, оскільки слідчий суддя при її постановленні не дав оцінки викладеним у скарзі доводам В., не з'ясував, коли саме було фактично вручено копію оскаржуваної постанови скаргнику і чи пропущений останнім у такому разі строк на оскарження постанови слідчого.

Мали місце і помилки при постановленні слідчими суддями ухвал про відмову у відкритті провадження за скаргами на рішення, дії чи бездіяльність слідчих, прокурорів.

Частиною 4 статті 304 КПК України визначено, що слідчий суддя відмовляє у відкритті провадження лише у разі, якщо скарга подана на рішення, дію чи бездіяльність слідчого, прокурора, що не підлягає оскарженню.

Всього слідчими суддями місцевих судів області у 2015 році постановлено 87 ухвал про відмову у відкритті проваджень за скаргами, поданими з посиланням на ст. 303 КПК України.

За результатами апеляційного розгляду в 10 з 17 проваджень ухвали слідчих суддів місцевих судів про відмову у відкритті проваджень за поданими у 2015 році в порядку ст.303 КПК України скаргами були скасовані як необгрунтовані на законі.

Не зважаючи на досить чітке викладення положень глави 26 КПК України щодо умов і порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування, практика розгляду слідчими суддями місцевих судів області у 2015 році скарг зазначеної категорії показує існування проблемних питань щодо підстав вирішення тієї чи іншої скарги.

Так, проблемним питанням, яке досить часто виникало у слідчих суддів в процесі розгляду скарг, поданих в порядку ст. 303 КПК України у 2015 році, було питання, пов'язане із заявами скаргників про непідтримання скарги, про залишення заяви без розгляду або про повернення поданої скарги.

Виходячи з чинних положень КПК України, в разі, якщо на час розгляду скарги заявник не підтримує її, слідчому судді залишається лише відмовити в її задоволенні на цій підставі, оскільки інших процесуальних рішень за наслідками розгляду скарги кримінальний процесуальний закон не передбачає.

Разом з тим, скарга, подана в порядку ст. 303 КПК України захисником чи представником, підлягає розгляду по суті навіть у випадку відмови від неї зазначеними захисником чи представником, якщо особа, в інтересах якої подана скарга, підтримує її.

Неврегульованим кримінальним процесуальним законом залишається і питання щодо того чи може слідчий суддя витребувати матеріали досудового розслідування на забезпечення об'єктивності розгляду скарги в судовому засіданні і чи можуть при цьому знайомитися з даними матеріалами інші учасники процесу з огляду на таємницю слідства.

За таких умов вбачається правильною практика тих слідчих суддів місцевих судів області, які відповідно до вимог ч.1 ст. 306 КПК України розглядають скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчих, прокурорів за правилами судового розгляду, передбаченими статтями 318-380 КПК України, і, виходячи з принципу змагальності сторін, оцінюють доводи слідчого чи прокурора на підставі наданих ними, а не витребуваних у них матеріалів кримінального провадження.

Протягом підданого узагальненню періоду більшість скарг в порядку ст.303 КПК України була подана на бездіяльність слідчих, прокурорів, яка полягає невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань за поданою заявою.

При цьому, в ході проведеного узагальнення з'ясовано непоодинокі випадки постановлення слідчими суддями невмотивованих ухвал про відмову у задоволенні таких скарг.

За таких обставин, вважаю за необхідне звернути увагу слідчих суддів районних, міськрайонних судів області на наступне.

Частиною 1 статті 214 КПК України встановлено обов'язок слідчого, прокурора невідкладно, протягом 24 годин з моменту надходження заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, внести до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомості про кримінальне правопорушення та розпочати розслідування.

Вимоги ст. 214 КПК України перебувають у взаємозв'язку з вимогами ч.1 ст.2 КК України, згідно з якою підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину, передбаченого цим Кодексом, і саме тому фактичні дані, які вказують на ознаки складу злочину, мають бути критерієм внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Тому, заяви і повідомлення, які надходять до чергових частин органів Національної поліції, СБУ, слідчих органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, чи до органів прокуратури і в яких відсутні відомості, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, після їх реєстрації цілком правомірно розглядаються з прийняттям рішення згідно із Законом України «Про звернення громадян».

Разом з тим, є недопустимим розгляд слідчим, прокурором в порядку Закону України «Про звернення громадян» заяви про злочин, у якій має місце посилання на конкретну подію (час, місце, спосіб) та інші обставини, які мають ознаки складу злочину, передбаченого конкретною статтею КК України.

Тобто, відомості поданої заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення мають бути внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань за умов, якщо викладені за змістом заяви обставини мають дані про ознаки кримінального правопорушення, передбаченого Кримінальним кодексом України, а правова оцінка на предмет фактичної наявності або відсутності події і складу злочину, про які йдеться у заяві, має надаватися вже за результатами проведеного досудового розслідування, а не за результатами розгляду такої заяви прокурором чи слідчим.

Оскільки, згідно ч.3 ст. 307 КПК України, не підлягає оскарженню постановлена слідчим суддею ухвала за результатами розгляду скарги на бездіяльність слідчого, прокурора в частині невнесення до ЄДР відомостей заяви, повідомлення про кримінальне правопорушення, то саме від стану дотримання слідчим суддею суду першої інстанції законності при

розгляді і вирішенні по суті такої скарги залежить повнота забезпечення прав особи, яка оскаржує таку бездіяльність.

Враховуючи викладене, прошу довести цей лист до слідчих суддів з метою недопущення ними в подальшому подібних помилок, які були виявлені в ході проведеного узгалянення.

Заступник голови
Апеляційного суду Сумської області

О.П. Захарченко